

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА

Одним із наслідків світової економічної кризи для інвесторів стало зростання капіталовкладень у твори мистецтва, що зумовило подальше підвищення їхніх цін. Однією із специфічних рис міжнародного арт-ринку є надзвичайно висока прибутковість інвестицій – від 15 до 1000 % річних. Прикладом є придбання полотна П.Сезанна «Кар'єр Бібемус» попереднім власником за 3,19 млн. дол. і його перепродаж через 3 роки наступному покупцеві за 6 млн. дол. Прибуток за даною операцією склав 2,81 млн дол., тобто 88% (27% річних) [1].

Виходячи із відомої залежності між рівнем доходу R та рівнем ризику β , очевидно, що й ризики інвестування у твори мистецтва будуть набагато вищими, ніж у традиційні активи. Проблемі співвідношення ризику і доходу на арт-ринку присвячені праці низки зарубіжних вчених: Б.Фрея, Е.Ейченбергера [2], О.Шанель, Л.Жерара-Варе, В.Гінзбура [3], А.Вортінгтона, Г.Хігс [4]. Однак в Україні особливості управління ризиками на ринку творів мистецтва залишились поза увагою науковців, що поглиблює актуальність дослідження даної проблеми. Міжнародному ринку творів мистецтва притаманні власні специфічні ризики:

- ризик, пов'язаний із довгостроковістю інвестиції. За оцінками експертів, значний приріст вартості слід очікувати лише через 8-10 років. Тому такий вид капіталовкладень часто називають «інвестиціями для терплячих»;
- ризик придбання творів сучасного мистецтва. Таке вкладення капіталу можна порівняти із венчурними інвестиціями: імовірність надвисокої дохідності поєднується із ризиком падіння інтересу до художника. Так, за період з 1990 по 2008 р. ціни на твори сучасного мистецтва зросли на 68,2%, в той час як на шедеври XIX ст. лише на 20,4% [5]. Водночас, і падіння цін на сучасне мистецтво в умовах світової фінансової кризи було значним (на 30% за перший квартал 2009 р.);
- стилістичний ризик, пов'язаний із тим, що придбання предметів мистецтва часто зумовлене примхою покупця чи певними трендами в суспільстві. Коли мода на якогось художника чи напрямок мистецтва проходить, ціни на їх твори можуть значно знизитись;
- ризик викрадення твору мистецтва (щорічно у світі викрадається близько 10 тис. шедеврів);
- ризик підробки. За оцінками фахівців [6], 30% творів мистецтва, що перебувають в обігу на світовому арт-ринку, складають підробки.

Зменшити названі ризики можна, дотримуючись трьох загальних правил: а) об'єктивне встановлення ціни на твір мистецтва, б) прогноз інвестиційної ємності (перспективи зростання ціни) твору, який продавець має надати покупцеві; в) ліквідність придбаного арт-активу. Враховуючи дослідження фахівців, зарубіжний досвід інвестування на ринках творів мистецтва, а також особливості вітчизняного арт-ринку, можна запропонувати наступні інструменти управління ризиками на арт-ринку (табл.1).

Таблиця 1

Інструменти управління ризиками на ринку творів мистецтва

Ризик	Інструменти мінімізації	Особливості застосування в Україні
1. Ризик викрадення	- страхування	- існує лише одна страхова компанія, що спеціалізується на арт-активах
2. Ризик підробки	- мистецтвознавча і технологічна експертиза; - юридичне оформлення угоди з придбання активу; - встановлення атрибуції твору; - використання провенанс-мультиплікатора при розрахунку вартості роботи	- відсутність надійних методик об'єктивної оцінки роботи; - експерт не несе юридичної відповідальності за достовірність твору
3. Стилiстичний ризик	- прогноз інвестиційної ємності твору; - індекси прибутковості творів мистецтва (AMCI, AMR, Mei-Moses All Art Index, Art Investment Market Index та ін.)	- твори на вітчизняному арт-ринку не включені до міжнародних баз даних та індексів вартості творів мистецтва, що перешкоджає їх застосуванню; - необхідність розробки аналогічного індексу для вітчизняного арт-ринку
4. Ризик інвестицій у сучасне мистецтво	- «продюсування» творів мистецтва; - арт-банкінг	- названі інструменти недостатньо розвинуті в Україні

Джерело: складено автором.

Для пом'якшення ризиків на міжнародному ринку творів мистецтва найдоцільніше інвестувати в портфель арт-активів (колекцію творів мистецтва). Диверсифікувати ризики в портфелі можна на основі відмінностей між аукціонними ринками (аукціони Китаю, Великобританії, США), періодами створення робіт (імпресіонізм, сюрреалізм, поп-арт, соцреалізм тощо), сюжетами (портрет, пейзаж, оголена натура) та іншими критеріями.

Застосування запропонованих способів мінімізації ризиків на арт-ринку України вимагає створення відповідного інституційного забезпечення, в першу чергу розвинутої інфраструктури (оціночних компаній, страхових компаній, аукціонних домів), нормативно-правової бази, а також адаптації існуючих методик з управління арт-активами до вимог вітчизняного ринку творів мистецтва.

Література

1. Колосветова О. Арт-ринок не терпить дилетантів! [Електронний ресурс]. – Режим доступу :// <http://www.businessclass.kiev.ua/magazine/425.html>.

2. Frey B.S. On the return of art investment return analysis / B.S. Frey, R. Eichenberger // Journal of Cultural Economics. – 1995. - №19. – P.207-220.
3. Chanel O. Prices and returns on paintings: An exercise on how to price the priceless / O.Chanel, L.A.Gerard-Varet, V.Ginsburgh // Geneva Papers on Risk and Insurance Theory. – 1994. – №19. – P.7-21.
4. Worthington A.C. Art as an investment : Risk, return and portfolio diversification in major painting markets / A.C. Worthington, H. Higgs // Accounting and Finance. – Blackwell Publishing, 2004. – P.257-272.
5. Artprice Global Indices. Quarterly Data [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.artprice.com>.
6. Оригинал или подделка? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://bottega-magazine.com/topic/read/589/>.